

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТУ СХІДНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ
СУЧАСНОЇ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

Студентки групи Яп 07-21
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література
та переклад, західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури(переклад включно),
Перша - японська

Артемченко Софії Вікторівни

Науковий керівник:

доктор філософії

Кравець Олена Іванівна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ	6
1.1. Поняття спортивної лексики в сучасній лінгвістиці.....	6
1.2. Історія виникнення спортивних термінів в японській мові.....	8
1.3. Роль та важливість перекладу в спортивному контексті.....	10
1.4. Вплив культурних особливостей на переклад спортивних термінів японської мови.....	11
Висновки до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ	16
2.1. Класифікація спортивної лексики у японському та українському мовознавстві.....	16
2.2. Аналіз способів перекладу спортивної лексики.....	18
2.3. Вживання та синтаксис специфічної спортивної лексики.....	21
Висновки до розділу 2	26
ВИСНОВКИ	27
АНОТАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Лексика кожної мови являє собою струнку і розгалужену мовленнєву систему, дослідження якої ведуться від часів появи науки про мову.

Спорт – важлива частина суспільства та особистого життя людей з давніх часів. Важливо відзначити, що коли ми говоримо про важливість спорту для суспільства, мова йде не тільки про саму ідею змагань – тут з'являються і різні аспекти економіки, політики та інші. Зауважимо, що спорт займає все більш важливе місце в сучасній культурі суспільства, відповідно зростає і значущість наукових лінгвістичних досліджень, зокрема досліджень щодо перекладу та функціонування спортивної лексики.

Спортивна лексика – це спеціальні терміни й вислови, якими позначають різні елементи, чи правила гри. Без спортивної лексики неможливо чітко пояснити правила, чи взагалі грати.

У сучасному суспільстві спортивна лексика займає значне місце у засобах масової інформації. Сьогодні спорт займає одне з провідних місць у суспільній системі, являє собою сферу соціально-культурної діяльності. За новинами спорту за допомогою засобів масової інформації стежить практично весь світ.

Спорт — це універсальна мова, яка виходить за межі географічних кордонів і культурних відмінностей. Спортивна термінологія слугує лексиконом для ентузіастів, спортсменів і глядачів, за допомогою якого вони взаємодіють, обмінюються досвідом і висловлюють свою пристрасть до гри. Незалежно від того, чи обговорюються ми тонкощі стратегії, чи аналізуються виступи гравців, чи пам'ятні моменти, спільне розуміння спортивної лексики сприяє зміцненню та зв'язку між людьми, створюючи відчуття приналежності до спільноти, пов'язаної спільною любов'ю до гри.

Актуальність даного дослідження зумовлена суголосністю новітніх напрямів сучасної лінгвістики з огляду на зростання використання спортивної

лексики як в професійних спортивних колах, засобах масової інформації, соціальних мережах, так і в повсякденному спілкуванні.

Кожен вид спорту має власну термінологію яка, своєю чергою, має тенденцію до постійного розширення та оновлення, тому переклад матеріалів спортивної тематики є непростим завданням для перекладачів.

Мета роботи полягає у вивченні особливостей перекладу та використання спортивної лексики сучасної японської мови. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- висвітлення теоретичних засад спортивної лексики у сучасному мовознавстві;
- відстежити фактори виникнення спортивної термінології японської мови;
- проаналізувати особливості японської спортивної лексики та її класифікації за різними критеріями;
- визначити особливості перекладу спортивної лексики та вплив культурних чинників на означену лексику;
- проаналізувати особливості вживання спортивної лексики та її синтаксис.

Об'єктом дослідження виступає спортивна лексика сучасної японської мови.

Предметом дослідження є перекладацькі особливості спортивної лексики японської мови з урахуванням сфери використання та синтаксису. визначення властивостей термінів, їх взаємозв'язки та застосування в спорті та інших науках.

Матеріалом дослідження слугували 85 одиниць спортивної лексики японської мови виокремлених шляхом суцільної вибірки з тлумачних словників та спеціалізованих словників спортивної термінології.

Методи дослідження визначаються специфікою мети і завдань роботи, що й зумовило застосування комплексної методики аналізу спортивної лексики. А саме: метод *суцільної вибірки* дозволив здійснити відбір

спортивних лексичних одиниць, які і слугували матеріальною базою дослідження; застосування *методу етимологічного аналізу* дало змогу прослідкувати історію виникнення, розвиток та структурні зміни спортивної лексики в японській мові.

Наукова новизна роботи полягає у підході до обґрунтування теоретичних засад та дослідження спортивної лексики як лінгвістичного явища в комунікативному суспільстві сучасної Японії. Уперше в українському мовознавстві пропонується дослідження особливостей перекладу спортивної японської лексики.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає в тому, що здобуті матеріали дають розгорнуте розуміння спортивної лексики, що допоможе майбутнім науковцям використовувати їх і в інших науках, а також покращити якість перекладів фахових текстів спортивної тематики.

Структура роботи зумовлена метою, завданнями та обраними методами. Її складається зі вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків та списку використаних джерел. У першому розділі розглядаються теоретичні засади дослідження спортивної лексики в сучасній лінгвістиці, прослідковується історія виникнення спортивних термінів в японській мові, визначається роль та важливість перекладу означеної лексики. Другий розділ присвячено дослідженню особливостей перекладу спортивної лексики та її вживання. У висновках викладено основні результати дослідження.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

1.1. Поняття спортивної лексики в сучасній лінгвістиці

Мова – це насамперед слово. Українська мова належить до мов з багатим словниковим складом, який упорядкований, організований певним чином.

Проблема слова належить до однієї з найбільш дискусійних лінгвістичних проблем, оскільки саме воно є головною одиницею мови. Слово виступає основним будівельним матеріалом висловлювань, за допомогою якого реалізується спілкування між людьми. Воно є основною одиницею найменування

фактів дійсності, а також сприймань, думок, почуттів людини, викликаних цими фактами. Слово, як мовна одиниця потребує відповідного своїй природі визначення, яке б відмежувало його від найближчих мовних одиниць (морфеми й речення), сусіднього слова. Слово є представником усіх компонентів мови - фонетики (складається зі звуків мови), лексики (позначає, кодує будь-яке явище дійсності, несе смислове навантаження), граматики (у певній граматичній формі) (Гайденко, 2014, с. 170).

Термін – слово або словосполучення, що виражає чітко окреслене поняття певної галузі , техніки, культури, науки мистецтва чи політичного життя.

Лексика (від гр. λέξικόν – словесний) – це сукупність слів мови, її словникове багатство. Лексичний склад мови вбирає в себе слова, різні за походженням і сферою вживання, стилістичним забарвленням тощо. Системні відношення слів, групування їх за значенням, походженням, стилістичним уживанням вивчає лексикологія (Мариненко, 2017, с. 5).

Отже, лексика це сукупність уживаних слів або словниковий склад мови чи його частина, наприклад, побутова, термінологічна лексика, професійна лексика та інші. Вона фіксується у тлумачних словниках. Лексика постійно

змінюється. Водночас зміни в лексичному складі відбуваються під впливом лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників, які тісно впливають один на одного.

Системність лексики української мови виявляється насамперед у тісних зв'язках між словами за значенням, етимологією, активністю вживання, забарвленням, предметними групами, регіональним та соціальними шарами. Вона прямо чи опосередковано відображає дійсність, реагує на зміни в суспільному, матеріальному й культурному житті народу, постійно поповнюється для позначення нових предметів, явищ, процесів, понять. Так, розширення й удосконалення різних галузей матеріального виробництва, науки й техніки призводить до появи нових спеціальних слів - термінів або цілих термінологічних пластів, подібні слова нерідко переходять у галузь загальноживаної лексики, що пов'язано з розширенням загальної освіченості й наукової обізнаності середнього носія мови (Боровська, 2008, с.51).

Спортивна термінологія – це одна з найбільш “природних” терміносистем, оскільки меншою мірою підлягає впливу термінологів у процесі її розвитку і зв'язана в цьому процесі з тенденціями народної мови. У японській мові спортивну лексику позначають терміном スポーツ用語 (supōtsu yōgo) (Cambridge Dictionary). І являє собою групу слів, висловів і словосполучень, що відносяться до сфери спорту. Більшість із термінів представляють собою терміни, що є основною спортивною лексикою та мовою спорту.

Т. Іщенко представила своє бачення розподілу цього типу лексики; Вона виділяє два типи лексичних одиниць: спортивні терміни та спортивну лексику. На думку Т. Іщенко, термінологія використовується у спілкуванні на високому рівні. Тобто, академічні підручники та довідники, різноманітні наукові праці, діловий дискурс і такі документи, як спортивні правила. До спортивної лексики вона відносить спеціальні терміни, жаргон, арготизми і так звана нетермінологічна лексика, що вживається в спеціальному значенні. Ця лексика використовується у сфері спортивних репортажів, тобто в газетному дискурсі

та у висловлюваннях спортивних коментаторів під час онлайн-трансляцій (Іщенко, 2014, с. 265).

Спортивна лексика своєю чергою почала набувати розвитку в період активного формування спорту як соціального явища, тобто з кінця XIX століття. В Європі тоді, було організаційне оформлення окремих видів спорту: засновувалися спортивні федерації, формували єдині правила змагань, зароджувалася теорія спортивного тренування як наука. Саме тоді, під час поширення спорту з Західної Європи, в Україні почали набувати актуальності нові спортивні терміни(волейбол, пінг-понг, старт та інші). У першій половині XX-го століття українські галузеві терміни поповнилися німецькими, польськими та угорськими словами і словосполученнями (наприклад, фізкультура, хокей, гонщик, фізкультурник, рекордсмен, лижник) (Герцик, 2005, с.11).

Спортивна термінологія була предметом дослідження І. Янкова (2000), О. Боровської (2004), та інших, які вивчали та аналізували окремі аспекти української фізкультурно спортивної термінології. Незважаючи на наявні напрацювання щодо розв'язання цієї проблеми, питання її ефективного викладання залишається малодослідженим.

1.2. Історія виникнення спортивних термінів в японській мові

Більшу частину своєї історії Японія провела ізольовано від решти світу, але швидко перейняла низку видів спорту, що з'явилися після відкриття країни наприкінці XIX го століття. Багато з цих видів спорту продовжують представляти Японію донині (Кайгер , 2020).

Але згідно з хронікою “Коджікі”, написаною в 712 році до н.е., завоювання японцями своєї батьківщини почалося зі змагань з боротьби сумо як “спорту”. Ті, що прибули з півдня на острів Кюсю племена завоювали собі право оселитися тут завдяки тому, що їхній бог-герой Такемі Кадзучі подолав вождя айнів, що жили там здавна (Goedertier, 1968).

Сучасна японська історіографія простежує зародження першої, по суті рабовласницької, державної форми Японії до кінця 5 століття, яку в 7 столітті замінила феодальна держава, організована за китайським зразком; до 12 століття феодальна система була більш укоріненою. Клас воїнів сформував “систему японського лицарства”, чії особливі методи ведення війни, звичаї та спосіб життя визначили систему фізичних вправ, яка залишалася суто військовою за своєю природою до 17 століття. Кодекс поведінки самурая (бушідо) охоплював кодекс поведінки, визначений в основному історичною традицією і вимогами фізичної підготовки, такі як стрільба з лука, володіння одним мечем і двома мечами (кендо), володіння списом (нагіната) і секрети психологічного впливу на супротивника (Рубель, 1997, с.203).

Одним із привілеїв самураїв було сумо. З усіх традиційних бойових мистецтв, жодне не передає образ нації краще, ніж цей вид спорту. Перемагав той, хто першим виштовхував суперника з рингу або притискав його до землі. Поєдинки відбувалися на рингу. Змаганням передувала релігійна церемонія. Перед поєдинком учасники застібали пояси і молилися за перемогу. Арену посипали сіллю, щоб загнати злих духів під землю, а плескання в долоні привертало увагу бога, на честь якого проводилися змагання. Спочатку такі змагання проводилися тільки під час релігійних свят і фестивалів. Перший публічний турнір з сумо був організований в Едо в 1629 році Акагі Шіясуке (Goedertier, 1968).

Ці поєдинки мали свої правила, які були досить складними. Захвати, удари ногами та своєрідна стратегія ведення бою. Все це робить спорт дивовижним видовищем.

Саме в цей період, в термінах з Сумо, бачимо зародження спортивної лексики японською мовою.

Наприклад : 舞台 (butai): Сцена або ринг, де проводяться поєдинки сумо.

相撲部屋 (sumō heya): Тренувальний будинок для бійців сумо, де вони проживають та тренуються.

行司 (gyōji): Арбітр чи суддя сумо, який відповідає за проведення бою та визначення переможця.

巡業 (jungyō): Турне сумо, під час якого бійців сумо подають виступи в різних містах.

稽古 (keiko): Тренування сумо, де гравці поліпшують свою техніку та фізичну підготовку.

立合い (tachiai): Початковий контакт між суперниками на початку поєдинку.

勝ち越し (kachikoshi): Перевищення кількості перемог над поразками протягом турніру, що вказує на успіх борця.

四股名 (shikona): ім'я, яке використовується борцем під час кар'єри.

鬘 (mage): Традиційна зачіска, яку використовують бійці сумо.

差し違え (sashichigae): Помилкове рішення арбітра, яке може бути виправлене під час перегляду (Cambridge Dictionary).

1.3. Роль та важливість перекладу в спортивному контексті

Процес перекладу – це не лише заміна одиниць однієї мови одиницями іншої мови, це складний процес з низкою труднощів, а також нагальна потреба суспільства, оскільки спорт посів значне місце у нашому повсякденному житті, які необхідно подолати фахівцю для того, щоб правильно перекласти тексти документів (Іщенко, 2014).

Т. Іщенко звертає увагу на те, що перекладачі з англійської мови на українську повинні враховувати відмінності в оформленні текстів з різними стилями мови оригіналу та мови перекладу (Іщенко, 2014, с. 265).

Візьмемо до уваги організацію міжнародних змагань, таких як Олімпійські ігри, переклад процедурних термінів, правил та інструкцій має вирішальне значення. Наприклад, інструкції для суддів та учасників повинні бути перекладені точно, щоб уникнути непорозумінь і забезпечити справедливе суддівство. Також, спортсмени, які навчаються в іншій країні або

тренуються з іноземними тренерами, важливо, щоб інструкції та поради були перекладені чітко і точно. Неправильний переклад може призвести до неправильних спортивних результатів і травм.

Або, коли спортивні події транслюються міжнародними мовами, важливо, щоб коментатори перекладали та коментували їх правильно. Адже, неповний переклад може ввести в оману глядачів.

Окрему нішу займають спонсори, в сучасному спортивному світі багато спортивних брендів і організацій працюють на міжнародному рівні (Люта, 2003). Правильний переклад може позитивно вплинути на пізнаваність, рекламу та комунікацію спортивних товарів і послуг зі споживачами та вболівальниками.

1.4. Вплив культурних особливостей на переклад спортивних термінів японської мови

Культурні особливості мають значний вплив на переклад спортивних термінів, оскільки спорт часто є важливою частиною культури кожної країни. Тут важливо враховувати не лише мовні аспекти, але й культурні нюанси, які можуть впливати на сприйняття та розуміння термінів.

Культурні особливості – це унікальні характеристики та властивості конкретної культури, які визначають її ідентичність та відмінність від інших культур (Бардіна, 2000, с.178).

Культурні аспекти можуть бути геть різні, наприклад :

1. Мова:

Специфічні мовні риси, діалекти, сленг та мовні вирази, які використовуються в межах конкретної культури.

2. Традиції та звичаї:

Унікальні обряди, свята, релігійні чи національні традиції, які характеризують культуру. Що в одній країні вважається традицією в іншій може бути заборонено, тому варто брати в уваги і такі аспекти.

3. Історія та спадщина:

Унікальна історія, легенди, міфи та інші аспекти, які формують історичний контекст культури. Кожна культура використовує власні метафори, вирази та приказки. Перекладач повинен бути ознайомлений із такими культурними конструкціями та вибирати еквіваленти, які зрозумілі та прийнятні в новому культурному контексті.

4. Соціальні норми та цінності:

Сукупність прийнятих соціальних норм, моральних цінностей та етичних принципів, що визначають поведінку та взаємовідносини. Деякі слова можуть викликати різні асоціації та враження в різних культурах. Перекладачі повинні враховувати ці аспекти, щоб уникнути непорозумінь і неправильного перекладу.

5. Мистецтво та література:

Специфічні мистецькі вирази, стиль мистецтва, музика, літературні твори, які відображають культурний дух. Деякі слова та вирази можуть бути чутливими в одній культурі, але не в іншій. Перекладачі повинні бути обережними, щоб не використовувати мову, яка може бути образливою або вводити в оману в спортивному контексті.

6. Їжа та кулінарія:

Традиції стосовно приготування та споживання їжі, типові страви та інші кулінарні аспекти.

7. Спорт та розваги:

Улюблені види спорту, розваги, хобі та інші аспекти, які впливають на повсякденне життя.

Культурні риси формують ідентичність групи та визначають її ставлення до навколишнього світу. Багато з них передаються з покоління в покоління і відіграють важливу роль у формуванні способу життя та світогляду кожної культури. (Бондар, 2016, с. 75)

Культурні особливості можуть впливати на спорт різними способами, включаючи спортивну культуру, методи тренувань, улюблені види спорту, способи вболівання та сприйняття спортивних подій.

В японській мові дуже багато спортивної лексики при перекладі якої варто брати в увагу культурні особливості японців, наприклад:

相撲 (sumō) — Сумо:

Термін: 両輪相撲 (ryōrin sumō).

Переклад: ринг сумо — зона де проходять змагання.

Особливість: В японській культурі сумо— це і спорт, і вираження традиції та ритуалу. “Ринг сумо” визначає місце, де відбуваються ці бої, враховуючи його важливість та священний характер для спортсменів.

野球 (yakyū) — Бейсбол :

Термін: ホームラン (hōmuran).

Переклад: “удар по дому”.

Особливість: Це термін, який використовується для опису ситуації, коли бейсболіст успішно пробігає всі чотири бази без помилки суперника після удару, але це більше, ніж просто спортивний термін. Для японців це героїчний момент і джерело позитивної енергії та гордості за команду.

東京オリンピック (tōkyō orinpikku) — Олімпійські ігри в Токіо:

Термін: オリンピックの聖火 (orinpikku no seika).

Переклад: “священний вогонь”.

Особливість : Це термін, який використовується для опису вогню, який спалюється під час олімпійських ігор. У японській культурі вогонь вважають священним символом. “ seika ” не просто перекладено як “священний вогонь”, але й сила є на зворотній зв'язок з японською релігійністю, підкреслюючи його особливе значення.

剣道 (kendō) — Кендо:

Термін: 剣道家 (kendōka).

Переклад: Той хто практикує кендо.

Особливість: “ kendōka ” визначає того, хто вивчає та практикує кендо. Однак цей термін також враховує духовну і стильову аспекти цього мистецтва, а не лише фізичну сторону.

サッカー (sakkā) – Футбол:

Термін: ゴールデンゴール (gōruden gōru) .

Переклад: вирішальний гол.

Особливість: Термін “gōruden gōru” означає вирішальний гол, який визначає переможця матчу. Враховуючи інтенсивність футболу, його можна розглядати як специфічну концепцію, що підкреслює важливість кожної миті(Бондаренко, 2012).

Отже, погляд на різноманітну японську спортивну термінологію показує, що для перекладача важливо враховувати культурні та мовні особливості японської лексики, для забезпечення точного перекладу. Японська мова має свої власні вирази та термінологію, які можуть відображати глибокі культурні аспекти. Тому при перекладі спортивної термінології з японської мови важливо максимально точно передати значення та врахувати контекст і особливості спортивної культури.

Висновки до розділу 1

У лексичній системі української мови, як і інших мов світу, визначальною ознакою є безперервність, постійність її розвитку. При цьому зміни в лексичному складі відбуваються під впливом мовних і позамовних чинників. Спортивна термінологія є однією з найбільш “природних” термінологічних систем, оскільки вона менше піддається впливу у своєму розвитку і більше пов'язана з місцевими мовними тенденціями. Спортивна лексика містить значну кількість термінів, які походять з різних галузей науки, включно зі спортом, і є досить різноманітною та важливою для правильного розуміння теорії та практики .

В Японії спортивна лексика почала набувати поширення саме через “сумо” і з часом лексичний запас термінів з даного спорту все збільшувався.

Лексика відіграє важливу роль у житті людини. Лексика відображає дійсність опосередковано, реагує на зміни в соціальному, матеріальному та культурному житті людей і постійно оновлюється для позначення нових об'єктів, явищ, процесів і понять. Українська спортивна термінологія формується на основі наявної лексики рідної мови та іншомовних запозичень з урахуванням мовних традицій. Вона має бути легкою для засвоєння та використання професіоналами та аматорами фізичної культури і спорту. При перекладі лексики з будь-якої мови, слід брати до уваги також культурні особливості даної країни. Щоб уникнути непорозумінь та для більш правильного перекладу.

РОЗДІЛ 2

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ СПОРТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

2.1. Класифікація спортивної лексики у японському та українському мовознавстві

Лексика фізичного виховання складна і має свої особливості.

Оскільки залежить від багатьох наукових дисциплін, пов'язаних зі здоров'ям людини та її фізичними навичками.

Наприклад лексика з подібних дисциплін, як анатомії, фізіології, педагогіки, психології, біомеханіки, біохімії, спортивної метрології, спортивної медицини, теорія і методика фізичного виховання.

Використання чітко визначених лексичних термінів є важливим для точного розуміння та передачі знань у галузі фізичного виховання.

Серед запозичень у сфері спорту виділимо наступні:

– назви спортивних ігор та змагань: бадмінтон, баскетбол, бокс, боулінг, волейбол, стрибки у воду, естафета, картинг, команда, кунг-фу, настільний теніс, регбі, серфінг, ліга, матч;

Наприклад: Футбол (Football/Soccer): Термін “футбол” виник від англійського “football”. У багатьох країнах цей термін є запозиченим.

– назви спортивного одягу: футболка, кросівки, теніска, легінці;

Наприклад: Спортивне взуття (Sneakers): Термін “снікерс” або “спортивне взуття” походить від англійської мови і використовується для опису комфортного та відповідного взуття для спорту.

– назви спортивного інвентарю: батут, велосипед, м'яч, гімнастична палиця, штанга;

Наприклад: Ракетка (Racket): У тенісі, бадмінтоні та інших рахункових іграх, “ракетка” означає ігровий інвентар для ударів по м'ячу чи плитці.

– загальні назви спортивних процесів та елементів окремих видів спорту: бар'єр, пірует, пресинг, реванш, спорт, тайм, тайм-аут, туризм, стрільба;

Наприклад: Гол (goal) :у спортивному контексті запозичено з англійської мови. В англійській мові слово “goal” також вказує на мету чи ціль, а в спорті, зокрема в футболі, воно отримало значення забитого м'яча воротам суперника.

– назви спортивних досягнень та рекордів: рекорд, медаль, чемпіонат, змагання;

– назви фізичних параметрів та здоров'я: кровообіг, витривалість, сила;

– назви людей, пов'язаних зі спортом: скелелаз, розвідник, боксер, велосипедист, волейболіст, гросмейстер (Білозерська, 2010).

Хоча японська та українська мови відрізняються за лексичними та культурними особливостями, можна виявити деякі схожості в перекладі.

Класифікація спортивної лексики:

1. За видами спорту:

Японська мова: サッカー (sakkā - футбол), 野球 (yakyū - бейсбол), 柔道 (jūdō - дзюдо), ゴルフ (gorufu - гольф).

Українська мова: Футбол, бейсбол, дзюдо, гольф.

2. За спортивними аксесуарами та екіпіруванням:

Японська мова: バット (batto - бейсбольна бита), ゴーグル (gōguru - окуляри для плавання), ヘルメット (herumetto - шолом).

Українська мова: Бейсбольна бита, окуляри для плавання, шолом.

3. За спортивними термінами та поняттями:

Японська мова: 勝ち組 (kashigumi - переможці), 負け組 (makegumi - той хто програв), 大会 (taikai - турнір), 戦術 (senshutsu - стратегія).

Українська мова: Перемога, поразка, турнір, стратегія.

4. За термінами, що характеризують фізичні рухи та дії:

Японська мова: 打ち (uchi - удар), 躰 (kamae - позиція), 体捌き (karada sabaki- рух тіла).

Українська мова: Удар, позиція, рух тіла.

Цю схожість можна пояснити спільністю спортивних культур та впливом міжнародних відносин у спортивному світі.

2.2. Аналіз способів перекладу спортивної лексики

Правильний переклад означає, що перекладач може відмовитися від перекладу окремих слів, а іноді й цілих фраз, щоб створити новий текст з еквівалентним значенням та ідентичною функціональністю. Тому, елементарна відповідність тексту оригіналу не забезпечує точності перекладу і лише призводить до збільшення помилок перекладу. Краще відтворювати, ніж копіювати.

З огляду на сучасні зміни світових науково-технічних стандартів, вимоги до результатів перекладацької діяльності поступово зростають. І саме лексична система зазнає найбільшого впливу цих змін. Лексика відіграє організаційну роль у представленні мовних систем і структур, а слова можна вважати основними семантичними одиницями мови, і їх значення є ключем до перекладу.

Серед основних функцій текстів спортивної тематики виділяють наступні:

1. **Інформативну функцію.** Як і будь який інший професійний текст, статті в спортивному жанрі призначені для залучення уваги читачів останніми новинами зі світу спорту або для передачі досягнень спортсменів.
2. **Функція впливу.** Ця функція є більш типовою для статей, ніж для новин, оскільки вона наводить факти та аргументи на свій захист шляхом детального викладу. З своєї точки зору, автор переконує читача в правоті своєї позиції щодо актуальних проблем в спорті.
3. **Оцінну функцію.** Оцінка спортивних текстів — суб'єктивна і в основному раціональна, але присутні і деякі емоційні фактори.

Існує кілька способів лексичного перекладу, які перекладачі використовують для заміни значення слова або виразу з однієї мови на іншу. Ось деякі з найбільш поширених способів:

Дослівний переклад: такий спосіб полягає у тому, щоб перекласти слово або вираз без зміни його форми. Це може бути використано тоді, коли перекладач вважає, що дослівний переклад збереже найбільш точне значення.

У випадку футболу, баскетболу, тенісу та боксу, японські слова “サッカー” (sakkā), “バスケットボール” (basukettobōru), “テニス” (tenisu) та “ボクシング” (bokusingu) відображають фонетично та візуально англійські слова. Це забезпечує простоту та однозначність перекладу, оскільки японські слова відповідають оригіналу.

Переклад еквівалентом: такий спосіб використовується, коли перекладач знаходить аналогічне слово або вираз у цільовій мові, який передає те ж саме значення або сенс. Наприклад, “кішка” може бути перекладена як “cat” англійською. У японській мові терміни “トレーナー” (torēnā) для тренера, “選手” (senshu) для гравця та “チーム” (chīmu) для команди є еквівалентними виразами відповідно.

Парафразування: парафрази використовуються для перекладу термінів і виразів, значення яких не може бути передане точно або ясно в дослівному перекладі. У японському перекладі “забити гол” (“ゴールを決める” - gōru o kimeru) і “відбити м'яч” (“ボールを打つ” - bōru o utsu), використовується переформулювання, щоб передати дію або концепцію з більшою точністю.

Транслітерація або транскодування : при транслітерації слова або виразу з однієї мови на іншу кожен звук передається засобами іншої мови. Цей спосіб є найпростішим, але не часто використовується при перекладі науково-технічних термінів (Кондратенко,2014). Це пов'язано з тим, що ці поняття мають власні лексичні одиниці в лексичній структурі мови. Спортивні терміни часто перекладаються саме так, оскільки, на відміну від наукових термінів, вони не мають еквівалентів у мові перекладу. Розглянемо групу термінів, перекладених таким способом (таб.2.1).

Таблиця 2.1. Переклад шляхом транскодування.

1.	サッカー	sakkā	Футбол
2.	テニス	tenisu	Теніс
3.	ゴルフ	gorufu	Гольф
4.	バスケットボール	basukettobōru	Баскетбол
5.	バレーボール	barēbōru	Волейбол
6.	フットボール	futtobōru	Футбол
7.	アメリカンフット ボール	amerikan futtobōru	Американський футбол
8.	アメフト	amefuto	Американський футбол
9.	ラグビー	ragubī	Регбі
10.	バドミントン	badominton	Бадмінтон
11.	ホッケー	hokkē	Хокей
12.	アイスホッケー	aisuhokkē	Хокей на льоду
13.	ボーリング	bōringu	Боулінг
14.	ボクシング	bokushingu	Бокс
15.	レスリング	resuringu	Боротьба

Як бачимо з даних таблиці, більшість з наведених прикладів в українському перекладі мають таку ж вимову, як і японські терміни, тобто переклад виконано в основному по фонемному транскодуванню. Це відбулося тому, що разом із цими словами до українського спортивного життя прийшли й відповідні поняття, яких доти не існувало і для яких, не було позначень.

Калькування: калькування полягає в перекладі кожного слова або частини слова на іншу мову відповідно до його буквального значення або структури.

Зазначимо, що слова які пишуться на катакані і позначають саме назву спорту перекладаються і за допомогою калькування і за допомогою транскрибуванням. Адже вони були перейняті з англійської мови та записані на катакані. Такий підхід може бути складним для розуміння для тих, хто не знайомий з китайськими ієрогліфами, але він зберігає структуру і значення оригінального терміну.

Еквівалентність – передача повного змісту оригіналу, і, як правило, фактична спільність змісту оригіналу і перекладу дуже значна(таб. 2.2).

Таблиця 2.2. Еквівалентний переклад.

1.	野球	yakyū	Бейсбол
2.	砲丸投げ	hōgannage	Штовхання ядра
3.	円盤投げ	enbannage	Метання диска
4.	跳高	takatobi	Стрибки у висоту
5.	走幅跳	sōfukuchō	Стрибки у довжину

Варто підкреслити, що еквівалентність оригіналу і перекладу – це насамперед спільність розуміння інформації, що міститься в тексті, включаючи й ту, що впливає не тільки на розум, але і на почуття реципієнта і яка не тільки експліцитно виражена в тексті, але й імпліцитно віднесена до підтексту. Еквівалентність перекладу залежить також від ситуації породження тексту оригіналу і його відтворення в мові перекладу.

Кожен з цих методів має свої переваги та недоліки і може бути використаний залежно від конкретних вимог і контексту перекладу.

2.3. Вживання та синтаксис специфічної спортивної лексики

Вживання та синтаксис специфічних спортивних термінів може змінюватися залежно від конкретного виду спорту. Також, завжди потрібно брати до уваги особливості мови з якої перекладається лексика.

Синтаксис - грецьке слово, яке означає складання, впорядкування. Якщо морфологія вивчає слова як носії лексико-граматичних значень і форм слів з властивими їм морфологічними значеннями, то синтаксис вивчає функціонування слова і його форми у синтаксичній конструкції, у зв'язку з іншими словами й формами.

Зазвичай, основною структурою японського речення вважається SOV (subject, object, verb) - підмет, об'єкт, дієслово (наприклад, I -subject, sushi-object, eat-verb). Такий опис полегшує порівняння, наприклад, з українською мовою, яка має структуру SVO (subject, verb, object), але насправді це порівняння здебільшого не має сенсу, оскільки ці дві мови функціонують абсолютно по-різному. Позначення SOV також іноді буває неправильним, оскільки в японській мові нерідко зустрічаються речення, в яких об'єкт стоїть перед підметом (Паночко, 1995).

В українській мові основні частини речення йдуть у певному порядку. Спочатку йде особа, яка виконує дію (наприклад Я), потім слово, що описує дію (дієслово, наприклад, їсти), а потім те, з чим ця дія відбувається (об'єкт, наприклад, суші). В українській мові саме порядок слів говорить нам про те, хто що зробив.

Японські речення побудовані навколо граматичних маркерів, які називаються "частками". Кожна частка вказує, як слово, що стоїть перед нею, пов'язане з іншими словами в реченні, зазвичай з дієсловом. Дієслово стоїть останнім, але порядок інших слів може змінюватися, оскільки саме частки, а не порядок слів, показують нам, хто що зробив.

Наприклад, базове речення може мати тему (яка часто збігається з підметом), за якою йде частка "ва", потім об'єкт з часткою "о" і, нарешті, дієслов. Цей базовий порядок слів є причиною того, що японську часто вважають мовою SOV, але за умови використання правильних часток з правильними словами, фактичний порядок слів може бути змінений.

Можна виділити декілька пунктів щодо вживання та синтаксису спортивних термінів:

1. Вживання конкретних термінів:

Для опису дій, подій або елементів, які характерні для конкретного виду спорту. Наприклад: у футболі вживайте терміни “гол”, “пенальті”, “пас” тощо.

Наприклад:

弓道の練習では、射手が的に矢を放ちます。(kyūdō no renshū de wa , shashu ga teki ni ya o hanachimasu). Під час тренування зі стрільби з лука лучник випускає стрілу в мішень. У цьому реченні “弓道の練習” (kyūdō no renshū) - підмет, “射手” (shashu) - присудок, який є лучником, “的に” (teki ni) вказує на ціль, “矢を放ちます” (ya o hanashimasu) - дієслово, що означає “випустити стріли”.

Ця структура описує практику стрільби з лука по мішенях у Кюдо.

攻撃のコンビネーションが成功した後、チームはゴールを決めます。(kōgeki no konbinēshon ga seikō shita nochi, chīmu wa gōru o kimemasu). Команда забиває гол після вдалих комбінацій атаки.

チーム(chīmu)-підмет, 決めます(kimemasu)-присудок, ゴール(gōru)-додаток,

2. Дотримання лексики:

Лексика, що використовується в офіційних правилах або інструкціях з даного виду спорту. Це допоможе уникнути непорозумінь та забезпечити однозначність спілкування. Наприклад:

空手家は道場で形を練習します。(karateka wa dōjō de kata o renshū shimasu).

Каратисти практикують ката в додзьо.

У цьому реченні “空手家” (karateka) є підметом, “道場で” (dōjō de) вказує на місце, “形” (kata) - об'єкт, а “練習します” (renshū shimasu) - дієслово.

Цей синтаксис зазвичай використовується в японській мові для опису каратистів, які практикують форми або ката в тренувальному залі (道場).

剣道の選手は竹刀を使って稽古します(kendō no senshu wa shinai o tsukatte keiko shimasu). Кендоїсти тренуються з шинаї.

У цьому реченні “剣道の選手” (kendō no senshu) є підметом, “竹刀を使って” (shinai o tsukatte) вказує на використовуваний інструмент, “稽古します” (keiko shimasu) є дієсловом, що означає “практикувати”. Ця структура зазвичай описує, тих хто практикує кендо, що тренуються з бамбуковими мечами .

3. Уникнення незрозумілих термінів:

Незрозумілі терміни для людей які, не мають досвіду у певному виді спорту. При спілкуванні з аудиторією, що неспеціалізована у спорті, варто використовувати загальноживану лексику, так можна бути впевненим що кожен зрозуміє переклад.

空手道の練習をする時、生徒たちは形や基本技を練習します。(karatedō no renshū o suru toki, seitotachi wa kata ya kihonwaza o renshū shimasu). Під час занять карате учні відпрацьовують ката та базові техніки.

У цьому реченні “空手道の練習をする時” (karatedō no renshū o suru toki) є підрядним реченням, що вказує на час занять карате, “生徒たち” (seitotachi) - підмет, “形や基本技を練習します” (kata ya kihonwaza o renshū shimasu) - описує дію практичних форм та базових технік. Ця структура надає контекст щодо дій, які виконуються під час практики карате.

4. Правильна граматики:

Правильна граматики та синтаксис при вживанні спортивної лексики у реченнях. Це включає вживання правильних часів, побудови речення, форм слів та інших мовних правил.

合気道の稽古場では、合気道家たちは相手の攻撃を受け流し、その力を利用して投げ技を行います。(aikidō no keikojō de wa, aikidōkatachi wa aite no kōgeki o ukenagashi, sono chikara o riyō shite nagewaza o okonaimasu). На тренуваннях з айкідо гравці відбивають атаки супротивника і використовують свою силу для виконання кидкових технік.

У цьому реченні “合気道の稽古場では” (aikidō no keikojō de wa) вказує на контекст айкідо, “合気道家たち” (aikidōkatachi) є підметом, “相手の攻撃を

受け流し” (aite no kōgeki o ukenagashi) описує дію злиття з атакою супротивника, “その力を利用して” (sono chikara o riyōu shite) означає “використовувати цю енергію”, а “投げ技を行います” (nagewaza o okonaimasu) - дієслово, що означає “виконувати техніку кидка”. Ця структура детально описує дії, які виконують практикуючі айкідо під час тренування.

5. Контекст:

Деякі слова можуть мати різні значення залежно від контексту.

Наприклад, термін “удар” може мати різні значення в боксі, футболі та інших видах спорту.

空手の試合では、選手は素早い動きと正確な打撃を駆使し、対戦相手と競います。(karate no shiai de wa, senshu wa subayai ugoki to seikaku na dageki o kushi shi, taisen aite to kisaimasu). У поєдинку з карате гравці змагаються зі своїми опонентами за допомогою швидких рухів і точних ударів.

У цьому реченні “空手の試合では” (karate no shiai de wa) вказує на контекст поєдинку з карате, “選手” (senshu) є підметом, “素早い動きと正確な打撃を駆使し” (subayai ugoki to seikaku na dageki o kushi shi) описує дії з використанням швидких рухів та точних ударів, а “対戦相手と競います” (taisen aite to kisaimasu) - дієслово, що означає “змагатися з суперником”. Ця структура детально описує стратегії та дії, що застосовуються каратистами під час поєдинку.

Висновки до розділу 2

Правильний переклад —це відмова перекладача перекладати окремі слова, іноді цілі фрази, для створення нового тексту з однаковим значенням та однаковими функціями. Таким чином, базова відповідність між текстом і оригіналом не гарантує точності перекладу і призводить тільки до збільшення кількості перекладацьких помилок. Краще відтворювати, ніж копіювати.

Переклад здійснюється відповідно до загальних законів і правил перекладу лексики, з використанням загальноприйнятих прийомів і методик. Найбільш поширеними з них транскодування, калькування, проста заміна еквівалентами мови перекладу, перефразування та дослівний переклад.

Цей розділ містить аналіз класифікації спортивної лексики в японській та українській лінгвістиці, з глибоким розумінням суті спортивної термінології в контексті кожної з цих мов. Розуміння як культурних, так і лінгвістичних впливів на формування спортивної лексики в обох мовних середовищах шляхом виявлення спільних рис і класифікаційних відмінностей варто відзначити, що класифікація спортивної лексики є важливим фактором для збагачення мовного досвіду і сприяє розумінню деталей спортивного життя в кожній культурі.

В японській та українській лінгвістиці бачимо, що спортивна лексика в традиціях обох мов має свої особливості та спільні риси. В японській лінгвістиці спортивну лексику можна класифікувати за певними видами спорту, рівнем фізичної активності та їх використанням у різних сферах життя. Українська лінгвістика використовує аналогічний принцип класифікації, і спортивна лексика може бути розділена за видами спорту, контекстом вживання або рівнем професіоналізму.

ВИСНОВКИ

Вивчення спортивної лексики в японській та українській лінгвістиці дуже важливо для розуміння деталей спортивної культури в цих країнах. Спортивна лексика включає широкий спектр споріднених термінів, які описують різні види спорту, а також спортивне спорядження, екіпіровку і правила гри. Спортивна лексика відображає унікальні аспекти спортивної діяльності і є важливим компонентом мовної системи будь-якої національної мови.

Лексика відіграє важливу роль у житті людини. Лексика опосередковано відображає дійсність, реагує на зміни в суспільному, матеріальному та культурному житті людей і постійно оновлюється на позначення нових предметів, явищ, процесів і понять. Українська спортивна термінологія формується на основі наявної лексики рідної мови та іншомовних запозичень з урахуванням мовних традицій. Вона має бути зручною для засвоєння і використання професіоналами та аматорами фізичної культури й спорту. При перекладі лексики з будь-якої мови слід також враховувати культурні особливості даної країни. Щоб уникнути непорозумінь і для більш коректного перекладу.

В українській мові досить багато спортивних термінів, пов'язаних з футболом, хокеєм, боксом та іншими видами спорту. Японська мова також має багато спортивного словника, пов'язаного з національними видами спорту, такими як бокс, кендо, сумо та волейбол. Також спортивні словники можна класифікувати відповідно до їх походження та використання. Український спортивний словник складається з термінів, запозичених як з української, так і з іноземних мов. Японська мова, також включає терміни, запозичені з іноземних мов, особливо з англійської. Сучасні лінгвісти вивчають спортивну лексику як частину професійної лексики, яка має свої особливості у жаргоні, стилі та синтаксисі. Вона містить терміни, назви, вирази та структури, що використовуються в контексті спорту. Цей словниковий запас може відображати різні аспекти спортивної діяльності, такі як назва виду спорту,

правила гри, жаргон, вирази, пов'язані з тренуваннями та змаганнями, а також одиниці, що використовуються у спортивному спілкуванні.

Історія появи спортивних термінів в японській мові пов'язана з багатовіковою історією країни і розвитком її спортивної культури. Більшість японських спортивних термінів сягають давніх часів, коли в Японії розвивалися різні види бойових мистецтв, такі як кендо та сумо. Спортивна культура Японії зумовила виникнення термінів, що використовуються для позначення різних аспектів бойових мистецтв, таких як прийоми, позиції, техніки, рухи та зброю. Багато з цих термінів мають коріння в японській мові та культурі, але деякі також були запозичені з китайської та інших мов.

Вплив культурних особливостей на переклад спортивних термінів є значним, оскільки спорт відображає культурні, історичні та соціальні аспекти кожної нації. Тому при перекладі спортивних термінів важливо враховувати контекст культурних норм, цінностей і традицій кожної мовної спільноти.

У даній роботі також були розглянуті способи перекладу спортивної лексики. Переклад спортивної лексики відображає складність міжмовного розуміння, беручи до уваги специфіку і контекстуальні аспекти лексики. Залежно від характеристик кожного терміна та особливостей мовної спільноти використовуються переклад за допомогою транскодування, запозичення, еквівалентний переклад, дослівний та інші методи. Кожен із цих методів має свої переваги та обмеження. Дослівний переклад дозволяє зберегти оригінальний зміст, але він не завжди ефективний з погляду культурних відмінностей. Калькування допомагає зберегти фонетичні структури, але може створювати труднощі в розумінні. Запозичення дозволяє використовувати наявні терміни, але може призвести до зміни сприйняття. Еквівалентний переклад та перефразування можуть забезпечити краще розуміння спортивної лексики цільовою мовою, але він може втратити частину своєї початкової специфіки. У випадку перекладу спортивної лексики підтримка якості та точності перекладу є важливим завданням, що сприяє взаєморозумінню та примиренню культур.

Також було розглянуто багато прикладів які пояснюють синтаксис японських речень. Використання і синтаксис спортивної лексики в мові відображає не тільки культурні та лінгвістичні відмінності, а й особливості спортивного середовища. Використання спортивних термінів у мовленні може залежати від контексту та мовних традицій кожної мовної спільноти. Так само як спорт важливий у багатьох культурах, спортивна лексика часто включається в різні аспекти мовного процесу, включаючи розмовну мову, засоби масової інформації, наукові публікації тощо.

Вивчення подібних і відмінних спортивних термінів в обох країнах спрямоване на підвищення рівня благородства в області спорту і на вивчення різної лексики і нюансів на різних мовах. Різні мови допомагають у співпраці у галузі спорту між різними країнами, які використовують різні терміни для позначення одного і того ж поняття.

АНОТАЦІЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

日本語にはスポーツ用語がたくさんある。スポーツは古来より人々の社会と個人生活の重要な部分を占めてきた。スポーツ用語とは、ゲームのさまざまな要素やルールを指す特別な用語や表現である。言葉は常に進化し続けます。相撲のおかげで言葉が生まれた。日本は剣道や相撲など様々な武道を発展させた。

研究テーマ: スポーツ用語の現代語訳の特殊性。

研究の目的: 現代日本語におけるスポーツ用語の翻訳と使用の特殊性を研究する。

主なタスク: 1. 日本のスポーツ用語を勉強する。

2. 語彙の翻訳の正確さと曖昧さを分析する。

3. スポーツ語彙の特徴を判断する。

研究対象: 日本語のスポーツ語彙、用語の特性の定義、相互関係、スポーツや他の科学への応用。

研究手法: 日本語とウクライナ語の用語の比較。言葉の発達と起源の研究する。

翻訳者はその国の特徴を知らなければなりません。単語を正確に翻訳し、意味を失わないようにするために。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бардіна, Л.М., Шепелюк В. Л.(2000). *Про упорядкування термінологічної системи на матеріалах спортивної лексики. Проблеми української термінології*. Матеріали 6-ї Міжнародної наукової конференції. Львів: НВП “Мета”, 220-245.
- Білозерська, Л.П. (2010). *Термінологія та переклад: Навчальний посібник для студентів філологічного напрямку підготовки*. Вінниця : Нова книга, 160.
- Бондаренко, І., Бондар, Ю., Букрієнко, А., та ін. (2012). *ЯПОНСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК*. Видавничий Дім Дмитра Бураго.
- Бондар, А. С., Мамай, В. С.(2016). Особливості висвітлення фізичної культури і спорту в інтернет ресурсах. *Збірник наукових праць Харківської державної академії фізичної культури*, 3, 75-78.
- Боровська, О. В. (2008). Проблеми перекладу спортивної термінології. *Молода спортивна наука України*, 51–55.
- Боровська, О. В.(2004). *Співвідношення національних та інтернаціональних термінів в українській термінології галузі фізичної культури і спорту*: Інститут української мови НАН України. Київ, 17.
- Гайденко, Ю. О.(2014). До проблеми визначення слова. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : “Філологія”*, (13), 170 – 173.
- Герцик, М. С., Вацеба, О. М.(2005). *Вступ до спеціальностей галузі “фізичне виховання і спорт”*: Підручник. Харків: “ОВС”, 10-21.
- Ищенко, Т. В.(2014). *Деякі особливості перекладу фахових текстів спортивної тематики*. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – Серія “Філологічні науки”,. № 1 (7). С. 265 – 270.
- Ищенко, Т.В.(2014). Деякі особливості перекладу фахових текстів спорту. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки (Мовознавство)*, (126), 354 – 259.

Кондратенко, Н.В. (2014) .Тематичні групи спортивної лексики в українській політичній комунікації. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія “Філологія”*, (4), 126.

Люта, Л. П. (2003). Перспективи розвитку інституту спорту у сучасних умовах. *Київ. ун-ту імені Тараса Шевченка: Соціологія. Психологія. Педагогіка. (17–18)*, 90–94.

Мариненко, І. О. (2017). *Лексикологія української мови: практикум*.

Річард, Г. П., Кайгер, Д. Г. (2020). *Коротка історія Японії*.

Рубель, В.А.(1997). *Японська цивілізація: традиційне суспільство і державність*.

Паночко, М.М.(1995). *Семантика спортивних термінів як результат метафоризації. Дослідження з словотвору та лексикографії*. Київ : Вища школа.

Янків, І. М. (2000). *Українська спортивна термінологія (історико-методологічний аспект)*. Автореф. Дис канд. наук з фіз. Культури і спорту, Луцьк.

Goedertier, J.M. (1968). *A dictionary of Japanese History*. New York - Токуо.

Cambridge Dictionary. [Електронний ресурс]/

<https://dictionary.cambridge.org/ru/> (Дата звернення: 03.04.2024).